

Prinsj€sdag nieuwsbrief 2019

VNO-NCW en MKB-Nederland

Prinsjesdagnieuwsbrief VNO-NCW en MKB-Nederland

Deze Prinsjesdagnieuwsbrief bevat een eerste overzicht voor ondernemers van de plannen voor het komende jaar, lopende zaken en het economisch beeld zoals deze vandaag, op Prinsjesdag 2019, door het kabinet bekend zijn gemaakt.

Deze nieuwsbrief is met zorg samengesteld. Er kan echter geen enkele aansprakelijkheid worden aanvaard voor eventuele onjuistheden of onvolkomenheden. Vermenigvuldigen van (delen van) deze uitgave is toegestaan, mits met bronvermelding.

Kijk voor de persberichten over de Miljoenennota 2019 en meer informatie van VNO-NCW en MKB-Nederland op:

www.vno-ncw.nl

www.mkb.nl

De Miljoenennota, de Rijksbegroting, het Belastingplan en alle bijbehorende stukken zijn beschikbaar op de website van de Rijksoverheid:

www.rijksoverheid.nl

Inhoudsopgave

- 3** Economisch Beeld
- 6** Fiscaliteit
- 10** Investerings en Innovatie
- 16** Arbeidsmarkt, onderwijs en zorg
- 24** Marktwerking en regelgeving
- 26** Klimaat, energie, infrastructuur, bouw en ruimtelijke ordening
- 23** Digitalisering
- 34** Veiligheid en Defensie
- 38** Brexit en internationaal zakendoen
- 40** Colofon

Economisch beeld

De piek van economische groei hebben we nu achter ons en het groeitempo van de Nederlandse economie neemt af naar een verwachte 1,8% in 2019 en 1,5% in 2020. De lagere groei hangt vooral samen met ontwikkelingen in de internationale economie, waardoor de groei van de relevante wereldhandel, alsmede de afzet van Nederlandse uitvoer, minder sterk toeneemt.

De Nederlandse concurrentiepositie is nog steeds goed, maar we zien wel dat de winstgevendheid van het bedrijfsleven afneemt (de AIQ loopt verder op van 73% in 2018 tot bijna 75% verwacht in 2020) en de productiviteit nauwelijks toeneemt. Mede door de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt zien we in de meest recent afgesloten CAO's dat er sprake is van een loonstijging tot gemiddeld 3,3%. Ook zijn de overheidsfinanciën wederom sterk verbeterd.

Economische groei

De Nederlandse groei heeft de afgelopen jaren bovengemiddelde groeicijfers laten zien, maar de groei vlakt nu verder af naar 1,8% in 2019 en 1,5% in 2020. De economische groei wordt voornamelijk gedreven door de stijging van de binnenlandse bestedingen door de hoge werkgelegenheid en de loonstijging. Daarnaast zijn tevens de investeringen van positieve invloed op de economische groei. Onderstaande tabel presenteert de economische verwachtingen voor aankomend jaar.

	2019	2020
Economische groei	1,8%	1,5%
Particuliere consumptie	1,5%	1,9%
Consumptie overheid	2,2%	2,9%
Investeringen	4,8%	2,3%
Uitvoer	2,3%	1,9%
Invoer	3,1%	2,9%

Wereldhandel

Tot 2017 heeft de Nederlandse economie sterk geprofiteerd van de groei van de relevante wereldhandel die opliep tot wel 5%. Momenteel is van deze hoge cijfers geen sprake meer door vele risico's in de internationale economie. Zo hangt een no-deal Brexit boven de markt, evenals een verdere escalatie van het Amerikaans-Chinese conflict. Bovendien laat de

Duitse industrie door forse productiedalingen in de industrie een vertraging zien.

Hierdoor zakt de groei van de relevante wereldhandel verder weg naar 1,9% dit en volgend jaar. Het CPB verwacht dat de groei van de uitvoer daarom daalt tot 1,9% in 2020, hetgeen zich vertaalt naar lagere groeicijfers van de Nederlandse economie.

Volgens de enquête die eens per kwartaal onder Nederlandse ondernemers wordt gehouden¹ blijft het ondernemersvertrouwen daarentegen nog steeds op een aanzienlijk hoog niveau. Dit in tegenstelling tot het ondernemersvertrouwen in diverse andere landen om ons heen, waaronder die in Duitsland, waar de ondernemer door de economische tegenspoed somber gestemd is.

De Nederlandse concurrentiepositie is nog steeds goed, maar we zien wel dat de winstgevendheid van het bedrijfsleven afneemt en de productiviteit nauwelijks toeneemt.

Arbeidsmarkt, lonen en inflatie

De arbeidsmarkt blijft zeer krap door de gunstige economische conjunctuur van de afgelopen jaren. De werkloosheid komt uit op 3,5%, lager dan het niveau van voor de crisis in 2008. De tekorten op de arbeidsmarkt vormen de voornaamste belemmering voor bedrijven om in hun productie te voorzien. Wel is er een aanhoudende stijging van de werkzame beroepsbevolking van 1,9% in 2019 en 0,9% in 2020.

Het CPB verwacht voor volgend jaar een stijging van de contractlonen met 2,5%. Uit de recente realisatiecijfers van AWWN blijkt echter een contractloonsstijging van gemiddeld 3,3% procent. Onze verwachting is dat deze trend zich doorzet en dat de contractloonsstijging volgend jaar hoger uitvalt dan het CPB nu raamt. Hierdoor kan de gemiddelde koopkrachtstijging voor werkenden mogelijk nog hoger uitkomen dan de verwachte 2,4% volgens het CPB voor 2020. Dit jaar heeft zich dat al vertaald in een stijging van de particuliere consumptie.

Overigens dient te worden opgemerkt dat in deze cijfers nog geen incidentele loonsstijgingen zijn meegenomen, waarvan gezien de huidige krapte op de arbeidsmarkt en pogingen van werkgevers om werknemers aan zich te binden wel ruimschoots sprake is.

Risico van deze oplopende loonsstijging is dat dit plaatsvindt in een periode dat de arbeidsproductiviteitsgroei beperkt is en de economische groei juist afvlakt. Hierdoor stijgt de loonvoet van bedrijven met 3% in 2020.

Overheidsfinanciën

Er wordt voor 2020 een overschot van 0,3% verwacht en een staatsschuld die op 47,6% BBP uitkomt. Dit is ruim onder de grens van 60% die is gesteld volgens het Stabiliteits- en Groeipact.

De collectieve lasten, die de afgelopen jaren fors zijn gestegen, gaan in 2020 voor het eerst sinds jaren weer omlaag met 0,4% BBP.

	2019	2020
EMU-saldo	1,2%	0,3%
EMU-schuld	49,3%	47,6%
Collectieve lasten	39,2%	38,8%
Bruto collectieve uitgaven	42,3%	42,9%

Fiscaliteit

Tegelijkertijd met de Miljoenennota is het Belastingplanpakket 2020 gepresenteerd. Het Belastingplan bevat aangekondigde maatregelen uit het Regeerakkoord, alsmede de maatregelen waartoe het kabinet heeft besloten ter verbetering van de koopkracht.

Inkomstenbelasting

De verlaging van de inkomstenbelasting wordt versneld waardoor al in 2020 een vlakke tariefstructuur ontstaat met twee schijven in plaats van de huidige vier. Tot een inkomen van €68.507 geldt een basistarief van 37,05%. Daarboven geldt een tarief van 50,5% in 2020 en 49,5% vanaf 2021. De algemene heffingskorting, de arbeidskorting en de ouderenkorting gaan omhoog. Het aangrijpingspunt voor het toptarief wordt gedurende de kabinetsperiode niet geïndexeerd en blijft derhalve € 68.507.

Box 1	Tot € 20.384	Tot € 34.300	Tot € 68.507	Vanaf € 68.507
2019	36,65%	38,10%	38,10%	51,75%
2020	37,05%			50,50%
2021	37,05%			49,50%

Vennootschapsbelasting

Het tarief van de vennootschapsbelasting gaat in 2020 niet omlaag, maar blijft op 25%. In 2021 gaat het tarief naar 21,7%; eerder was besloten dat het tarief naar 20,5% zou gaan. Het minder verlagen en uitstellen van de tariefsverlaging raakt het middelgrote familiebedrijfsleven. Het tarief voor winsten tot € 200.000 (het mkb tariefopstapje) gaat wel zoals bepleit omlaag in 2020 naar 16,5% en in 2021 naar 15%. De betalingskorting in de vennootschapsbelasting wordt afgeschaft per 2021.

	Tot € 200.000 winst	Vanaf € 200.000 winst
2019	19%	25%
2020	16,5%	25%
2021	15%	21,7%

Het tarief van de innovatiebox wordt vanaf 2021 verhoogd van 7 naar 9%. Het zal duidelijk zijn dat de uitstralingseffecten van het opnieuw verhogen van het innovatiebox tarief zeer negatief zijn, en dat dit op gespannen voet staat met de doelstelling om R&D-uitgaven in Nederland te vergroten.

De liquidatieverliesregeling wordt vanaf 2021 ingeperkt. Hierover wordt advies gevraagd aan de Adviescommissie belastingheffing multinationals. Als de regeling moet worden aangepast, dan is het zaak om goed te kijken

naar de economische effecten en rekening houdend met onze internationale positie.

Financiële sector

In het fiscale pakket is de in het Regeerakkoord aangekondigde minimumkapitaalregel voor banken en verzekeraars opgenomen. Deze maatregel leidt tot een lastenverzwaring voor de financiële sector. De gevolgen van de steeds verder oplopende lastendruk voor de financiële sector zouden een plek moeten krijgen in de analyse van de Adviescommissie belastingheffing multinationals.

Tarief box 2 voor de directeur-grotaandehouder

Het tarief van box 2 in de inkomstenbelasting gaat per 2020 omhoog van 25 naar 26,25% en in 2021 naar 26,9%. Wij zijn van mening dat de verhoging van het box 2 tarief moet worden uitgesteld nu het tarief van de vennootschapsbelasting in de tweede schijf nog niet omlaag gaat.

Tarief box 2	
2019	25%
2020	26,25%
2021	26,9%

Zelfstandigenaftrek

Vorig jaar was al besloten de aftrekbaarheid van de zelfstandigenaftrek vanaf 2020 stapsgewijs af te bouwen tot het tarief van de eerste schijf in de inkomstenbelasting (37,05%). Het voordeel van de verlaging van de inkomstenbelasting wordt op die manier bij zelfstandigen deels teruggenomen. In aanvulling daarop heeft het kabinet besloten de hoogte van de zelfstandigenaftrek terug te brengen met €2.000 in stapjes van €250 per jaar. De opbrengst van deze maatregel wordt naar verwachting gebruikt in het kader van de hervorming zzp. Wij gaan hierover met het Kabinet in gesprek.

Verruiming van de werkkostenregeling

De werkkostenregeling wordt verruimd met €100 mln, zoals door ons bepleit. In het voorstel wordt de werkkostenregeling zodanig aangepast dat er meer vrije ruimte komt voor 'kleinere' werkgevers en werkgevers met relatief veel parttimers en/of lage loonsommen. Daarmee kunnen kleine werkgevers iets extra's doen voor hun medewerkers. Het gaat dan bijvoorbeeld om extern georganiseerde personeelsfeesten, uitjes en jubilea.

Werkgevers met een hogere loonsom profiteren ook van de extra vrije ruimte, maar naarmate een werkgever meer personeel heeft zal de extra vrije ruimte per medewerker lager uitvallen. Concreet stelt het kabinet een twee-schijvensysteem voor bij het vaststellen van de vrije ruimte. Tot een loonsom van €400.000 (ca. 12 fte) zal een hoger percentage (1,7%) worden toegepast, waardoor werkgevers tot 42% extra vrije ruimte tot hun

beschikking krijgen. In vervolg op overleg met werkgevers wordt ook van de gelegenheid gebruik gemaakt om tegemoet te komen aan enkele praktische knelpunten.

Verbeteringen bestaand btw-systeem

In de EU wordt al lange tijd gediscussieerd over een nieuw btw-systeem. Intussen zijn de lidstaten het eens geworden over drie vereenvoudigingen van het bestaande btw-systeem. Het gaat daarbij om ketentransacties, voorraden op afroep en het bewijs bij toepassing van het 0%-tarief voor een intra-EU-levering. Op deze terreinen had het bedrijfsleven knelpunten gesignaleerd. De lidstaten hebben nog een vierde wijziging toegevoegd: het btw-ID van de afnemer als voorwaarde voor het 0%-tarief. De wijzigingen gaan in op 1 januari 2020. Het oordeel over de drie vereenvoudigingen is in beginsel positief, de btw-ID-maatregel beperkt ondernemers in hun bewijsmogelijkheden.

Gelijkschakeling btw-tarief fysieke en elektronische uitgaven

De ongelijke btw-behandeling tussen fysieke uitgaven (bijv. boeken) en elektronische uitgaven wordt beëindigd. Met ingang van 1 januari 2020 gaat ook voor elektronische uitgaven het verlaagde tarief van 9% gelden. Dat tarief gold al voor fysieke uitgaven.

De gelijkschakeling wordt op zichzelf positief beoordeeld, maar de afbakening van elektronische uitgaven verdient nadrukkelijk aandacht. Het conceptwetsvoorstel dat in het afgelopen jaar voor internetconsultatie is gepresenteerd, bevatte een te beperkte afbakening van elektronische uitgaven. Die zou een nieuwe ongelijke behandeling creëren en niet toekomstbestendig zijn.

Aanpassen Vpb-vrijstelling overheidsondernemingen

Sinds de invoering van de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen zijn in beginsel alle overheidsondernemingen Vpb-plichtig. Doel van de wet was het creëren van een gelijk speelveld tussen private en publieke ondernemingen. De wet bevat enkele vrijstellingen voor overheidsondernemingen. De vormgeving van drie van de vrijstellingen bleek te beperkt met onbedoelde belastingheffing tot gevolg. Het gaat om de onderwijsvrijstelling, de vrijstelling voor interne activiteiten en de quasi-inbestedingsvrijstelling. Het kabinet stelt voor deze vrijstellingen te verruimen.

Aanpassen verhuurderheffing

Binnen de verhuurderheffing worden twee maatregelen voorgesteld, die dienen om de bouw van (tijdelijke) woningen te stimuleren. De eerste maatregel is een structurele heffingsvermindering voor nieuwbouw van woningen met een huur onder de laagste aftoppingsgrens van de huurtoeslag in regio's waar de druk op de woningmarkt het grootst is (heffingsvermindering nieuwbouw). Bij de tweede maatregel gaat het om

een tijdelijke vrijstelling voor tijdelijke woningen die gerealiseerd worden in de periode 2020-2024 (vrijstelling tijdelijke woningen). Hiervoor is een budget van circa €100 mln per jaar beschikbaar.

Aanpassen accijns op tabaksproducten

Het Nationaal Preventieakkoord kondigt maatregelen aan om o.a. roken terug te dringen. In het kader van dit akkoord stelt het kabinet voor de accijnstarieven van sigaretten en rooktabak verder te verhogen dan voorzien op grond van het regeerakkoord. De accijns van sigaretten wordt met ingang van 1 april 2020 zodanig extra verhoogd dat de verkoopprijs van een pakje van 20 stuks €1 stijgt. Dit is een eerste stap naar een verdere prijsverhoging van een pakje tot €10 in 2023. Alvorens de prijs verder verhoogd kan worden tot €10 in 2023, zal het kabinet een evaluatie uitvoeren omdat grenseffecten de effectiviteit van en het draagvlak voor de maatregel kunnen ondermijnen. Om substitutie-effecten te voorkomen wordt ook het tarief van accijns op rooktabak (vooral shag) per kilogram verhoogd.

Vrijstellingen in de assurantiebelasting

Het kabinet stelt twee vrijstellingen in de assurantiebelasting voor. De eerste is een vrijstelling voor verzekeringen die mogelijke financiële verplichtingen afdekken die een werkgever heeft bij de verplichting om het loon van een werknemer door te betalen in geval van ziekte of doordat hij – als eigenrisicodragers – zelf het risico draagt van de betaling van ziekengeld, WGA-41 en overlijdensuitkeringen.

De tweede wijziging ziet op de zgn. brede weersverzekering. Deze verzekering bestaat sinds 2010 en is een instrument voor landbouwers om voorheen onverzekerbare weersrisico's af te dekken.

Bestuursrechtelijke dwangsommen niet meer aftrekbaar

Boetes zijn niet aftrekbaar, een bestuursrechtelijke dwangsom wel. De dwangsom is niet bedoeld als bestraffing, maar heeft als doel overtredingen ongedaan te maken of herhaling/voortzetting van overtredingen te voorkomen. Dit onderscheid heeft in het verleden geleid tot een verschil in fiscale behandeling tussen bestuursrechtelijke dwangsommen en boeten. Het kabinet wil dat verschil opheffen en stelt voor ook de aftrekbaarheid van dwangsommen af te schaffen.

Energiebelasting en opslag duurzame energie

Het kabinet heeft besloten dat bedrijven een groter aandeel van de energiebelasting (de opslag voor duurzame energie) moeten gaan betalen. In plaats van de 50% gaat het aandeel voor bedrijven naar 66%. Dit wordt vormgegeven door een verhoging van de ODE in de 3e en 4e schijf van de energiebelasting op gas en elektriciteit. We laten onderzoek doen naar de gevolgen van de hogere ODE voor het bedrijfsleven.

Investerings en Innovatie

Investeringsfonds

Het kabinet onderzoekt hoe een investeringsfonds kan worden opgericht om het verdienvermogen te versterken. De ministers van Financiën en EZK zullen de Kamer uiterlijk begin 2020 over de opties van een fonds informeren.

EZK komt verder dit najaar met een brief (“groeibrief”) over het versterken van het verdienvermogen op de lange termijn. Hierin worden zowel financiële als niet-financiële maatregelen overwogen, en zullen zowel publieke investeringen als het bevorderen van private investeringen worden gezien.

VNO-NCW en MKB-Nederland vinden het positief dat er meer aandacht komt voor investeringen; daar hebben de ondernemersorganisaties lang voor gepleit. Extra investeringen in infrastructuur en kennis en innovatie zijn broodnodig. Wel is het zaak goed af te bakenen welke investeringen in aanmerking komen voor het fonds en de middelen zo in te zetten dat ze ook private investeringen aanjagen.

Invest-NL

De oprichting van Invest-NL zal naar verwachting eind dit jaar rondkomen. De voorbereidingen van deze oprichting gebeuren onder de verantwoordelijkheid van de minister van EZK. Invest-NL krijgt een projectontwikkelingstak met een jaarlijkse subsidie van €10mln vanuit de staat, en daarnaast de mogelijkheid om zelf te investeren uit het investeringskapitaal dat in eerste instantie een omvang zal hebben van €1,7mld. VNO-NCW en MKB-Nederland vinden dat Invest-NL zo spoedig mogelijk van start moet gaan. Invest-NL moet een belangrijke rol gaan spelen bij de energietransitie en de ontwikkeling van start- en scale-ups.

MKB Financieringsmarkt

EZK komt in het najaar met een onderzoek naar de werking van de mkb-financieringsmarkt. Het onderzoek moet inzicht geven in de huidige overheidsinterventies en in de aansluiting van het financieringsinstrumentarium van de overheid op de ontwikkelingen en knelpunten in de financieringsmarkt. Dit onderzoek geeft richting voor nieuw beleid van EZK voor bedrijfsfinanciering.

Borgstelling MKB (BMKB)

De BMKB biedt zowel banken als niet-bancaire (alternatieve) financiers een borgstelling voor leningen aan het mkb. De borgstelling wordt ingezet voor

bedrijven die onvoldoende zekerheden kunnen bieden aan de financier. De gemiddelde premie die voor het borgstellingskrediet door ondernemers wordt betaald is 4,8%. Er zal gedifferentieerd worden tussen de premies voor enerzijds startende en gevestigde bedrijven (gemiddeld 4,65%) en anderzijds voor innovatieve bedrijven (gemiddeld 6,65%). Ook wordt de mogelijkheid geboden de premiebetaling gedeeltelijk over de looptijd van het krediet te voldoen.

Dutch Venture Initiative (DVI)

DVI geeft snelgroeiende innovatieve bedrijven betere toegang tot investeringskapitaal. DVI heeft een vliegwieleffect voor de risicokapitaalmarkt omdat het in fondsen investeert waarin private investeerders tussen de 90% tot minimaal 50% meefinancieren. Met ondersteuning van DVI-fund-of-funds is € 3,5 mld aan risicokapitaal beschikbaar gekomen, sinds 2014. Meer dan 200 ondernemingen hebben financiering vanuit DVI-fondsen verkregen.

Verpandingsverbod (J&V)

De wet die aanpassing van het verpandingsverbod beoogd wordt in het najaar naar de Tweede Kamer gezonden. Doel van de wet is om de financieringsmogelijkheden voor het mkb verder te verbeteren door het verpandingsverbod dat op facturen rust af te schaffen.

MKB Actieplan (MKB!idee)

In december kan een tweede lichter bedrijven en branches met hun MKB!idee aan de slag, voor in totaal €7,8 mln. MKB!idee stimuleert ondernemers om te investeren in scholing en ontwikkeling van werknemers.

Start- en scale-ups

Het kabinet gaat de komende vier jaar €65 mln extra investeren in het Nederlandse start- en scale-upbeleid. Start-up-delta wordt daarbij omgevormd naar TechLeap.nl. Het bedrag is beschikbaar om knelpunten rondom personeel en financiering aan te pakken.

Er wordt een aanpassing van de fiscale regeling voor aandelenopties verkend. Doel is te komen tot een wettelijke regeling, waarbij het moment van belastingheffing wordt verplaatst van het moment van uitoefenen van de aandelenopties, naar het moment van verkoop van de met de aandelenopties verkregen aandelen. VNO-NCW en MKB-Nederland zijn positief over de nieuwe nadruk op scale-ups in beleid. Wel is het zaak dat Techleap.nl de samenwerking opzoekt.

Wet bevordering speur- en ontwikkelingswerk (WBSO)

De WBSO is dit jaar geëvalueerd. Op basis van kwantitatieve en kwalitatieve analyse kan worden geconcludeerd dat de WBSO doet wat zij beoogt: het vergroten van de private uitgaven aan speur- en ontwikkelingswerk. De WBSO is daarbij een echte MKB-regeling: 97% van de gebruikers en 2/3 van het budget gaan naar het MKB. De WBSO-regeling wordt in 2020 met dezelfde parameters doorgezet:

Parameters WBSO 2020	
Eerste Schijf	32%
Eerste schijf starters	40%
Lengte eerste schijf	€350.000
Tweede schijf	16%
S&O aftrek zelfstandigen	€12.775

*Indicatief, de definitieve vaststelling volgt in november 2020

Verder worden op korte termijn een voorstel verwacht met het oog op meer constante parameters in de WBSO. VNO-NCW en MKB-Nederland pleiten al jaren voor stabiele parameters. Het bedrijfsleven heeft belang bij stabiele parameters; de afgelopen jaren was dat ieder jaar onzeker. De ondernemersorganisaties vinden het ook positief dat EZK een aantal onafhankelijke experts wil laten kijken naar de ICT-definitie in de WBSO. De resultaten van dit onderzoek worden eind dit jaar verwacht. Ook wordt het aantal aanvraagmomenten uitgebreid van drie naar vier keer per jaar, wat goed is voor mkb-bedrijven.

Missiegedreven topsectoren- en innovatiebeleid

Nog dit jaar wordt een belangrijke stap gezet in het nieuwe, missiegedreven topsectoren- en innovatiebeleid. In november worden de Kennis- en Innovatie-Agenda's (KIA's) en het Kennis- en Innovatie-Convenant (KIC) gesloten, waarin richting wordt gegeven aan de beschikbare middelen vanuit de gouden driehoek van overheid, kennisinstellingen en bedrijfsleven, inclusief ANBI's. Het vorige kennis- en innovatiecontract ging over jaarlijks €1mrd publieke en €1,3 mrd private investeringen.

VNO-NCW en MKB-Nederland steunen deze koersverandering in het topsectorenbeleid. Het is wel van belang nu aan de slag te gaan en voort te

bouwen op de bestaande structuren van de topsectoren. Verder is het zaak veel meer samenhang te brengen met de investeringen in de NWA. Ook zal uit de bijdragen van de vakdepartementen moeten blijken hoe succesvol deze aanpak nu daadwerkelijk is.

Impuls sleuteltechnologie

Het kabinet gaat extra investeren in sleuteltechnologieën, olopend tot € 10 mln per jaar. Samen met onderzoeksinstellingen en bedrijven zal het kabinet, als onderdeel van het missiegedreven innovatiebeleid, de komende jaren investeren in concrete, kansrijke meerjarige programma's rond sleuteltechnologieën zoals kwantum en kunstmatige intelligentie.

VNO-NCW en MKB Nederland vinden het positief dat er extra middelen voor sleuteltechnologie beschikbaar komen maar zien dit vooral als een start. Extra middelen, bijvoorbeeld uit het investeringsfonds, zijn broodnodig om onze positie te versterken.

PPS-toeslag stabiel

Het topsectorenbeleid is succesvol in het versterken van de samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijfsleven. De PPS-toeslag draagt hier in belangrijke mate aan bij door het stimuleren van private financiering voor onderzoek met publieke kennisinstellingen.

Vorige jaar is het toeslagpercentage verhoogd van 25 naar 30% en werd aangekondigd nog verder te kijken naar de vormgeving. In 2020 blijft het percentage op 30% en blijft de PPS-toeslag in 2020 in zijn huidige vorm gehandhaafd. VNO-NCW en MKB-Nederland vinden het positief dat de regeling ongewijzigd wordt doorgezet. Deze stabiliteit is belangrijk voor de investeringsbereidheid van het bedrijfsleven in het nieuwe missiegedreven beleid.

Middelen voor Kennisverspreiding MKB

De organisaties voor Toegepast Onderzoek (TO2) werken aan versterking van de samenwerking met het mkb. TO2 werkt samen met branches en met mkb-ondernemers aan kennisverspreiding naar het mkb. De organisaties zullen voor het einde van 2019 aangeven hoe zij dat gaan doen. Hiervoor is een budget olopend tot structureel €7,5 mln beschikbaar. Het streven is om in november 2019 de invulling van het MKB-TO2 programma gereed te hebben.

VNO-NCW en MKB-Nederland vinden het belangrijk dat de branches goed worden betrokken bij de vormgeving van dit programma voor kennisverspreiding. De komende maanden zullen we ons daarvoor inzetten.

Ruimtevaart

Nederland hoort bij de grote Europese ruimtevaarthubs, onder andere door ESA-ESTEC in Noordwijk met bijna 3.000 internationale kenniswerkers. Tijdens de ESA Ministersconferentie in november moet Nederland inschrijven in de ESA-programma's, waaronder optionele technologieprogramma's. Het kabinet stelt een inschrijving voor van €131,5 mln. Verwacht wordt dat daarmee het Nederlands aandeel in relatieve zin verder zal afnemen.

VNO-NCW en MKB-Nederland vinden het positief dat het kabinet voor een kleine plus heeft gezorgd ten opzichte van de inschrijving in 2016. Er lijkt echter meer nodig. De komende weken zullen we de mogelijkheden bespreken om te komen tot extra middelen voor ruimtevaarttechnologie, o.a. via andere begrotingen dan die van EZK.

Nationale Wetenschapsagenda

Voor de Nationale Wetenschapsagenda (NWA) is volgend jaar €130 mln structureel beschikbaar (nog €22 mln extra t.o.v. vorig jaar). Het is nog niet duidelijk waar de ophoging van de middelen precies naar toe zal gaan. VNO-NCW en MKB-Nederland hebben aandacht gevraagd voor de samenhang tussen de NWA en het topsectorenbeleid. De minister van OCW en de staatssecretaris van EZK hebben de kenniscoalitie, waaronder VNO-NCW en MKB-Nederland, gevraagd met een advies te komen over de manier waarop tot een optimale synergie tussen enerzijds het missie gedreven topsectorenbeleid en anderzijds de Nationale Wetenschapsagenda kan worden gekomen.

Thematische Technologie Transfer (TTT)

Begin 2019 is de regeling voor Thematische Technology Transfer gepubliceerd. De regeling is gericht op de benutting van kennis op specifieke thema's. Dat kan door activiteiten die bijdragen aan het oprichten van kennisstarters te ondersteunen of door (via een TTT-fondsete (TTT-fonds) investeren in kennisstarters die actief zijn binnen die thema's in de vroegste fase van hun bestaan.

Sectorplan bèta-techniek

De sectorplanmiddelen (voor onder andere bèta techniek) zouden in eerste instantie zowel via de eerste als de tweede geldstroom worden uitgekeerd, totaal €70 mln structureel. Na het advies van de Commissie Van Rijn en na consultatie van VSNU en NWO, heeft het kabinet echter besloten deze middelen allemaal via de eerste geldstroom uit te keren.

VNO-NCW en MKB-Nederland zijn positief dat er extra wordt geïnvesteerd in met name bèta-techniek. Bij de overheveling van NWO naar de eerste geldstroom is het van belang ervoor te zorgen dat de middelen echt bestemd zijn voor het bèta-technisch domein.

Arbeidsmarkt, onderwijs en zorg

Zzp-maatregelen

Het kabinet werkt aan twee wetsvoorstellen die op 1 juli 2021 in werking moeten treden. Het eerste betreft de invoering van een minimumtarief per uur van €16. Het kabinet beoogt daarmee een vangnet te scheppen voor zzp'ers aan de onderkant van de markt.

Daarnaast wordt een zelfstandigenverklaring ingevoerd: bij een minimumarbeidsbeloning van €75 per uur heeft deze als gevolg dat de opdrachtgever wordt gevrijwaard van loonheffing en premieheffing en dat de opdrachtnemer afstand doet van het recht op een uitkering op grond van de werknemersverzekeringen. Ook kunnen door de zelfstandigenverklaring de aanspraken van de werkende op arbeidsrechtelijke bescherming worden beperkt tot een zogenaamd arbeidsrechtelijk 'basisregime'; ook cao-bepalingen gelden niet.

Er zal worden gewerkt aan de uitwerking van de afspraak uit het pensioenakkoord, dat er een vorm van arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zzp-ers komt.

Loondoorbetaling bij ziekte

De loondoorbetalingsplicht bij ziekte wordt makkelijker, duidelijker en goedkoper gemaakt. Verzekeraars hebben de MKB-verzuimontzorgverzekering verder ontwikkeld die vanaf nu wordt aangeboden. Daarnaast zal per 1 januari 2021 een aantal wettelijke wijzigingen van kracht worden. Zo ontvangen ondernemers vanaf die datum een tegemoetkoming in de kosten van het tweede ziektejaar van €1000 tot €1300 per bedrijf. Daarnaast wordt het medisch advies van de bedrijfsarts leidend bij de RIV-toets. Tot slot wordt gewerkt aan meer duidelijkheid rondom de inzet van het tweede spoor. Al deze wetgeving wordt momenteel nader uitgewerkt.

Evaluatie Arbeidsomstandighedenwet

Het kabinet zal de Arbeidsomstandighedenwet in 2020 evalueren. Daartoe wordt een aantal onderzoeken in 2019 en 2020 uitgevoerd. Met name zal dan ook worden gezien hoe de wetswijzigingen van 1 juli 2017 uitwerken.

Maatregelen ten behoeve van betere naleving Risico-inventarisatie en -evaluatie

Het kabinet constateert dat de naleving van de risico-inventarisatie en -evaluatie (Rie) door bijna de helft van het aantal werkgevers wordt gedaan. Tegelijkertijd valt ongeveer 80% van alle werknemers onder een risico-

inventarisatie en -evaluatie. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid doet onderzoek naar mogelijkheden voor verbetering van de naleving. Een belangrijk richtsnoer daarbij is de werkgever als vertrekpunt te nemen.

Veranderende arbeidsrelaties en Arbeidsomstandighedenwet

De diversiteit in arbeidsrelaties is in de loop van de jaren toegenomen, terwijl de Arbeidsomstandighedenwet onveranderd is gebleven. De Arbeidsomstandighedenwet gaat uit van een traditionele werkgevers-werknemersrelatie. De SER voert een verkenning uit naar de arbeidsomstandigheden in relatie tot de verschillende typen arbeidsrelaties. Die verkenning moet mede de opmaat vormen voor een advies over wijziging van de Arbeidsomstandighedenwet, die rekening houdt met de verschillende typen arbeidsrelaties.

Wet arbeidsmarkt in balans

Op 1 januari a.s. treedt de Wet Arbeidsmarkt in balans (Wab) in werking. De wet regelt aanpassingen op het terrein van het ontslagrecht en tijdelijke contracten (ketenregeling/WW-premie). Met de Wet werk en zekerheid (Wwz) uit 2015 zijn eerste stappen gezet, maar de Wab moet meer balans brengen. Het gaat hierbij onder andere om aangekondigde maatregelen rond de positie van zelfstandigen, de verplichtingen van werkgevers in verband met arbeidsongeschiktheid en ziekte en het stimuleren van een leven lang ontwikkelen.

Premies

Als gevolg van de Wab zijn er vanaf 2020 twee premietarieven binnen het Awf: een laag tarief voor vaste dienstverbanden en een hoog tarief voor flexibele dienstverbanden. Het lage tarief wordt voorlopig vastgesteld op 2,94 procent en het hoge tarief op 7,94 procent. De gemiddelde AWF-werkgeverspremie bedraagt 4,19 procent. Definitieve vaststelling van de AWF-premie vindt plaats in oktober.

De Aof-premie is (voorlopig) vastgesteld op 6,79 procent. Definitieve vaststelling van de Aof-premie vindt plaats in oktober.

Lage inkomensvoordeel

In het kader van de afspraken over de vernieuwing van het pensioenstelsel (d.d. 5 juni jl.) wordt het Lage inkomensvoordeel (Liv) per 2020 niet meer gedifferentieerd, maar generiek vastgesteld op €0,51 per verloond uur met een maximum van €1.000 per werknemer per kalenderjaar (in de bandbreedte 100-125% Wml). Het budget voor het Liv gaat van circa €500mln naar €360mln per jaar.

Wat het jeugd-Liv betreft, wordt per 2020 het gedifferentieerde bedrag gehalveerd en per 2024 helemaal afgeschaft. Het budget gaat daarmee van circa 100 mln. naar 50 mln. en in 2024 naar 0.

Wijzigingen transitievergoeding

In de Wab is geregeld dat werknemers al vanaf de eerste dag van het dienstverband recht hebben op een transitievergoeding. Met de voorgestelde wijziging bedraagt de transitievergoeding over de gehele duur van het dienstverband 1/3 maandsalaris per dienstjaar. De hogere opbouw bij dienstverbanden langer dan tien jaar wordt afgeschaft. Daarnaast worden kleine werkgevers voor het betalen van de transitievergoeding gecompenseerd als ze hun bedrijf beëindigen wegens pensioen of ziekte. Dit treedt vanaf 2021 in werking.

Veranderingen transitievergoeding

Een werkgever moet loon doorbetalen aan een zieke werknemer. Als de werknemer langer dan twee jaar ziek is, kan de werkgever ontslag aanvragen bij het UWV. De zieke werknemer heeft dan recht op een transitievergoeding.

Werkgevers kunnen vanaf 1 april 2020 compensatie aanvragen als zij een werknemer ontslaan die langer dan 2 jaar ziek is. Zo voorkomt de overheid dat werkgevers te maken krijgen met een opeenstapeling van kosten na twee jaar loon doorbetalen aan zieke werknemers. De compensatieregeling geldt voor transitievergoedingen die op of na 1 juli 2015 zijn betaald. Lag het einde van de periode van twee jaar ziekte al vóór 1 juli 2015? Dan is geen compensatie mogelijk.

Zo voorkomt de Rijksoverheid dat werkgevers te maken krijgen met een opeenstapeling van kosten na 2 jaar loon doorbetalen aan zieke werknemers. De compensatieregeling geldt voor transitievergoedingen die op of na 1 juli 2015 zijn betaald. Lag het einde van de periode van twee jaar ziekte al vóór 1 juli 2015? Dan is geen compensatie mogelijk.

Aanvullend geboorteverlof vanaf 1 juli 2020

Per 1 juli 2020 kunnen partners tot 5 weken aanvullend geboorteverlof opnemen. Zij krijgen dan een uitkering ter hoogte van 70% van hun dagloon, tot 70% van het maximumdagloon. UWV betaalt deze weken verlof. De werknemer moet deze verlofweken opnemen binnen 6 maanden na de geboorte van het kind. Voorwaarde is wel dat een werknemer eerst het geboorteverlof van eenmaal het aantal werkuren per week opneemt. Ook moet een werknemer het verlof in hele weken aanvragen. In overleg met de werkgever kan de werknemer het aanvullend verlof over een

langere periode dan 5 weken spreiden. Het is ook mogelijk om minder dan 5 weken aanvullend geboorteverlof op te nemen.

Pensioenstelsel

Werkgevers, vakbonden en kabinet zijn het na jaren eens geworden over hoe het nieuwe pensioenstelsel eruit moet zien; waaronder aanpassing van de AOW-leeftijd (minder snel omhoog) en voor mensen in zware beroepen (maatwerk om eerder uit te treden en investeren in duurzame inzetbaarheid). De afspraken uit het pensioenakkoord zullen we in de komende periode samen met het kabinet en vakbonden uitwerken (zoals de vormgeving van de nieuwe pensioencontracten, de aanpassing van het fiscale kader en de transitie naar een aangepast pensioenstelsel), zodat het kabinet in 2020 een wetvoorstel kan indienen.

Commissie van Rijn

De Commissie van Rijn dient oplossingen aan voor de knelpunten in ons hoger onderwijssysteem, met name gericht op de bekostigingssystematiek. Vanaf 2020 wordt in het Wetenschappelijk Onderwijs (WO) €324mln verschoven van studentgebonden rijksbijdrage naar vaste financiering; in het HBO is dit €272mln. Van de €324mln in het WO wordt €250mln verdeeld naar het aandeel bèta-technische studenten. De 4 vier technische universiteiten krijgen er €27mln per jaar bij, wat oploopt tot €66mln in 2022.

VNO-NCW en MKB-Nederland vinden dit een goed begin om (overheids)financiering van het hoger onderwijs beter in te richten naar huidige en toekomstige behoeften van de arbeidsmarkt, en om de acute tekorten in met name het technisch hoger onderwijs te verzachten. Maar herverdeling is slechts een tijdelijke oplossing: er zijn structurele knelpunten in de financieringssystematiek van ons hoger onderwijs, met name in bèta-techniek.

IBO Internationalisering

In reactie op het IBO-rapport internationalisering zegt de minister van OCW bezorgd te zijn over het effect op ons hoger onderwijssysteem door de sterke toename van het aantal internationale studenten. Om Nederlandse taalvaardigheid en opleidingsaanbod te garanderen stelt de minister een aantal maatregelen voor: dat uitdrukkingvaardigheid in de Nederlandse taal ook voor niet-Nederlandstalige studenten gaat gelden en dat de eisen voor het opzetten van een anderstalige opleiding worden aangescherpt.

De ondernemersorganisaties wijzen op de bewezen toegevoegde waarde van internationale studenten aan de Nederlandse schatkist (€1.6mrd) en arbeidsmarkt, en het negatieve effect dat verplicht taalbeleid zal hebben op de aantrekkingskracht van Nederlandse kennisinstellingen.

Macrodoelmatige sturing en het verhogen van de stay-rate kan op andere manieren; zoals het strategisch toepassen van numerus fixus en 'double tracks' voor Engelstalige opleidingen, en verbetering van het aanbod 'social Dutch' op universiteitsniveau.

Breed offensief

Met Breed Offensief is er een tijdelijk programma van start gegaan om de arbeidsmarkt te vereenvoudigen en te harmoniseren waar gaat om de instrumenten in het kader van de Banenafpraak en het verbeteren van de werkgeversdienstverlening in de arbeidsmarktregio's.

In het najaar komt er een wetsvoorstel omdat voor een aantal voorstellen wijziging van de Participatiewet noodzakelijk. Het betreft vooral punten gericht op ziekwet in verband met het verbeteren van de regeling voor loonkostensubsidie, het indienen van een aanvraag voor ondersteuning op maat en om het opstellen van een modelverordening inzake de jobcoach.

Het wetsvoorstel gericht op de vereenvoudiging van de Banenafpraak/quotum zal via een afzonderlijk traject worden vormgegeven, evenals de modelverordening voor de gemeente. Daarmee ontstaat er meer uniformiteit in de uitvoering door gemeenten.

Eenvoudiger voor werkgevers en werkzoekenden:

- Vereenvoudiging loonkostensubsidie
- Ondersteuning op maat, adequate inzet van de jobcoach
- Wegnemen knelpunten no-riskpolis/ziekmelding
- Vereenvoudiging loonwaarde meting

Werken aantrekkelijker maken voor mensen met beperkingen:

- Vrijlating van arbeidsinkomsten bij werken met loonkostensubsidie
- Belemmeringen wegnemen om vanuit de Wajong te gaan werken

Werkgevers en werkzoekenden moeten elkaar makkelijker kunnen vinden:

- De matching in de arbeidsmarktregio's en landelijk structureel versterken
- Samen met UWV en gemeenten verbetert het kabinet de werkgeversdienstverlening en de matching door ervoor te zorgen dat in elke arbeidsmarktregio één publiek aanspreekpunt voor werkgevers is, met hetzelfde basispakket aan dienstverlening, met inzichtelijke profielen van de werkzoekenden en een overzichtelijk pakket aan instrumenten en voorwaarden. Het kabinet past hiervoor de SUWI-regelgeving aan en start met UWV en VNG een programma voor het verbeteren van het uitwisselen van matchingsgegevens. Ook werkgevers en private intermediairs doen mee.

Perspectief op werk

Extra impuls Perspectief op werk, is ingang gezet met 2x €35mln als ondersteuning voor de arbeidsmarktregio's

Baanafpraak

Wet banenafpraak en quotum arbeidsbeprekten (resultaten viermeting). De opgave voor markt en overheid tot en met 2018 is om 43.500 extra banen te realiseren ten opzichte van de nulmeting; 31.000 in de sector markt en 12.500 in de sector overheid. De doelstelling van 43.500 banen is met 51.956 extra banen ruim gehaald.

Met 44.017 banen heeft de sector markt de doelstelling van 31.000 banen ruim overtroffen. Helaas hebben de overheidswerkgevers de doelstelling ook in 2018 niet gehaald. Ten opzichte van de nulmeting heeft de sector overheid 7.940 extra banen gerealiseerd. Het resultaat van de sector overheid over 2018 geeft dus geen aanleiding om de quotumregeling te deactiveren.

De vereenvoudiging van de Wet banenafpraak aangekondigd. In juli 2019 heeft zij de Kamer geïnformeerd over de uitwerking van de vereenvoudiging en aangekondigd dat zij naar verwachting het wetsvoorstel daarvoor in de tweede helft van 2019 aan de Kamer aanbiedt. Heeft de Staatssecretaris anticiperend op deze vereenvoudiging in het wetsvoorstel deactivering en uitstel quotumheffing het opleggen van de quotumheffing opgeschort tot uiterlijk 1 januari 2022.

Arbeidsomstandigheden

Schadeafhandeling beroepsziekten

Het kabinet heeft een Commissie ingesteld met als doel de schadeafhandeling van beroepsziekten te vergemakkelijken. Met name gaat het erom de schadeafhandeling minder kostbaar en minder tijdrovend te maken.

Preventie van beroepsziekten

Het kabinet stelt, dat werk niet mag leiden tot gezondheidsschade. Daarom is preventie van beroepsziekten belangrijk. Om werkgevers daarbij te ondersteunen, heeft het kabinet het programma beroepsziekten gemaakt.

Risico-inventarisatie en -evaluatie

Het kabinet wil de naleving van de wettelijk verplichte risico-inventarisatie en -evaluatie stimuleren. Met name wil het kabinet daarbij inzetten op kleinere werkgevers.

Arbovisie 2030

Omdat het werk verandert, mede door veranderingen in technologische hulpmiddelen en technologie als zodanig zal het kabinet in 2020 beginnen met het uitwerken van een Arbovisie voor 2030.

Premies gezondheidszorg

De inkomensafhankelijke zorgpremie die werkgevers moeten betalen voor hun werknemers gaat van 6,95% in 2019 naar 6,70% in 2020. Deze premie geldt in 2020 over de eerste 57.214 euro van het brutoloon. Via deze inkomensafhankelijke zorgpremie financieren werkgevers daarmee 18,1 miljard euro aan de collectief gefinancierde zorg. Voor zelfstandigen en gepensioneerden wordt de inkomensafhankelijke zorgpremie 5,45% in 2020.

Het kabinet raamt de nominale zorgpremie, die verzekerden rechtstreeks betalen aan hun zorgverzekeraar, op €1421 per jaar. Dat is €37 hoger dan gemiddeld in 2019. Zorgverzekeraars kunnen daar overigens van afwijken. Ook in 2020 blijft het eigen risico voor de Zorgverzekeringswet 385 euro per jaar. De zorgtoeslag stijgt met €67 voor alleenstaanden en met €95 voor meerpersoonshuishoudens (met meer dan de stijging van de nominale zorgpremie). Per 2020 geldt het WMO-abonnementstarief van €19 per maand voor meer WMO-voorzieningen, zoals een maaltijdservice of boodschappendienst.

Gemiddeld betaalt een volwassen Nederlander volgend jaar €5.528 per jaar aan de collectief gefinancierde gezondheidszorg: dat is gemiddeld ruim €460 per maand. Dat was in 2019 nog €5.458 per jaar.

De zorguitgaven stijgen verder door o.a. vergrijzing en nieuwe technologie. Werkgevers betalen een belangrijk deel van de zorgkosten via de inkomensafhankelijke zorgpremie. De stijging van de premies werkt door in de kosten van arbeid en de koopkracht. Om de zorg betaalbaar en toegankelijk te houden voor iedereen, heeft het kabinet de SER advies gevraagd over de betaalbaarheid van de zorg. De SER is hiermee volop aan de gang. Ook komt het kabinet zelf voor de zomer van 2020 met voorstellen om de zorg in de toekomst betaalbaar en organiseerbaar te houden.

Subsidieregeling Praktijkleren (bbi)

De subsidieregeling praktijkleren is in 2019 tot 2023 verlengd. Aan de subsidieregeling is voor de komende vijf jaar € 10,6 miljoen per jaar toegevoegd om de sectoren landbouw, horeca en recreatie tegemoet te komen met een extra investering in de scholing van werknemers (motie

Heerma). Deze stimulering vindt plaats via een extra tegemoetkoming in de begeleidingskosten voor bbl-stageplekken.

Leven lang ontwikkelen

Een vervanging van fiscale aftrek voor scholing is aangekondigd. In plaats van de fiscale aftrek komt er een subsidieregeling. Het gaat om ruim €200 mln per jaar. Deze regeling gaat scholing van personen financieren tot maximaal €1000,- pp per jaar en zal worden toegekend aan individuen die willen scholen in het kader van hun inzetbaarheid op de arbeidsmarkt. De invoeringsdatum is nog niet zeker maar waarschijnlijk per 2021. Zolang deze regeling niet van kracht is, blijft de fiscale scholingsaftrek in stand.

In 2020 is in de OCW-begroting € 11,75 miljoen beschikbaar voor het verbeteren van de randvoorwaarden voor leven lang ontwikkelen. OCW zorgt daarbij voor flexibilisering van het mbo en het verkennen van een digitaal overzicht van scholingsmogelijkheden en (op termijn) financiële rechten.

MBO

De komende jaren wordt een daling van het aantal studenten in het MBO verwacht. Het Ministerie van OCW gaat werk maken van meer mogelijkheden tot samenwerking en fusies en men gaat werk maken van het versterken van de positie van het specialistisch beroepsonderwijs.

Ook is in 2020 €25mln beschikbaar voor het regionaal investeringsfonds voor publiek private samenwerking van MBO, lagere overheden en het bedrijfsleven in de regio.

Technisch VMBO

Er zal extra worden geïnvesteerd in het technisch VMBO per 2020. Er is dan jaarlijks €100mln beschikbaar voor het technisch VMBO, mits er een structureel plan ligt om samen met het MBO en het regionale bedrijfsleven te investeren in aantrekkelijk technisch onderwijs. Het bedrijfsleven in de regio wordt geacht 10% van de kosten van het gezamenlijke plan te betalen, in cash of in natura.

Marktwerking en regelgeving

Aanbesteden

De actie-agenda Beter Aanbesteden is nagenoeg afgerond. Door de staatssecretaris van EZK is aangekondigd dat er een vervolg op de actie-agenda komt. Hierbij zijn betrokken: VNO-NCW/MKB Nederland, de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), de Unie van Waterschappen (UvW), het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (als verantwoordelijk ministerie voor het Rijksinkoopstelsel) en het Interprovinciaal Overleg (IPO). De inzet is het verder professionaliseren van aanbesteden. Daarnaast zal een start worden gemaakt met het project professioneel opdrachtgeverschap.

Voor VNO-NCW en MKB-Nederland is het duidelijk dat er nog veel moet gebeuren om het aanbesteden te optimaliseren. Het is daarom goed dat de staatssecretaris van EZK hier de coördinatie pakt.

Consumentenagenda

Vorige jaar lanceerde de staatssecretaris van EZK de Consumentenagenda. Komend jaar wordt gestart met een campagne gericht op consumenten en MKB-bedrijven om hun kennis over het consumentenrecht te begroten. VNO-NCW en MKB-Nederland spelen een actieve rol bij de campagne voor het MKB. Een onderdeel van de campagne is het bewust maken van consumenten van de risico's van het rechtstreeks kopen van artikelen uit derde landen zoals China ten aanzien van productveiligheid en consumentenrecht. De SER zal ook om advies worden gevraagd over dit onderwerp. Verder komt er een wettelijke opt-in voor telemarketing.

MKB-toets

De mkb-toets is van toepassing op nieuwe wetgevingstrajecten met substantiële regeldrukgevolgen voor het mkb. Dankzij de mkb-toets kunnen ondernemers in een vroege fase meepraten, zodat regeldruk bij invoering van nieuwe wetten kan worden voorkomen.

Regiodeals voor ontwikkeling regionale economie

Het kabinet heeft €950 mln uitgetrokken voor regiodeals. Er zijn inmiddels 16 deals gesloten tussen Rijk en decentrale overheden, waarbij de regio de investering van het Rijk tenminste verdubbelt. Het regionale bedrijfsleven is bij veel van de regiodeals nauw betrokken. De derde tranche om deals in te dienen staat open tot 1 december 2019. In 2020 zullen nieuwe deals worden gesloten ter versterking van de regionale economie; hiervoor stelt het Rijk in 2020 €180 mln beschikbaar.

Wetsvoorstel Ruimte voor duurzaamheidsinitiatieven

Het kabinet heeft onlangs het wetsvoorstel Ruimte voor duurzaamheidsinitiatieven ingediend bij de Tweede Kamer. De wet is naar aanleiding van de consultatie en het advies van de Raad van State op een aantal punten ingeperkt. De scope van de wet is beperkt tot initiatieven rond klimaat/energie en dierenwelzijn. Regels worden gesteld bij Amvb, waardoor eerst advies van de Raad van State nodig is, en er is een horizonbepaling opgenomen: de Amvb vervalt automatisch na vijf jaar. De wet zal komend jaar in de Tweede Kamer worden behandeld.

Bedenktijd van maximaal 250 dagen bij overname beursfondsen

In het Regeerakkoord is aangekondigd dat een bedenktijd van maximaal 250 dagen wettelijk zal worden vastgelegd voor bestuur en commissarissen van beursondernemingen die te maken krijgen met voorstellen voor een fundamentele strategiewijziging. Medio december 2018 is een wetsvoorstel ter consultatie gepubliceerd. Het wetsvoorstel is in juli naar de Raad van State gestuurd voor advies. Naar verwachting verschijnt het advies in de herfst.

Onze inzet is een zorgvuldige, wettelijke verankering van deze bedenktijd naast bestaande economische en juridische beschermingsmaatregelen.

Wet Open Overheid

Door de hoge uitvoeringskosten als gevolg van de Wet Open overheid hebben de initiatiefnemers dit jaar een wijzigingsvoorstel ingediend. De zorgen van het bedrijfsleven rond de reikwijdte (toepassing op bedrijven en de semi-publieke sector) en de bescherming van bedrijfsvertrouwelijke gegevens zijn hiermee nog niet weggenomen. Het kabinet onderzoekt nog de financiële consequenties van de wet. De verwachting is dat het wetsvoorstel eind 2019 of begin 2020 in de Tweede Kamer zal worden behandeld.

Griffierechten

Het kabinet dient in 2019 een wetsvoorstel om de griffierechten voor relatief kleine vorderingen te verlagen. Door aanpassing van de griffierechten wordt de drempel voor ondernemers om gebruik te maken van het recht verlaagd. Dit is jaren door ons bepleit.

Klimaat, energie, infrastructuur, bouw en ruimtelijke ordening

Klimaatwet

In de Klimaatwet is het streefdoel van 49% broeikasgasemissies in 2030 en 95% broeikasgasemissies in 2050 ten opzichte van 1990 verankerd. De Klimaatwet biedt tevens het wettelijk kader waarbinnen de borgingscyclus is vastgelegd. Het Klimaatakkoord bouwt voort op de resultaten van het Energieakkoord en is gericht op de periode tot 2030 en verder.

Klimaatakkoord

Na een stug en lang proces van overleg heeft het kabinet eind juni jl. een voorstel voor een Klimaatakkoord gepresenteerd (hierna Klimaatakkoord), dat nu voorligt voor instemming bij de betrokken organisaties. Nu is de uitwerking essentieel. De grote motoren van de transitie zoals verduurzaming van de industrie via een regionale clusteraanpak, verdere voortzetting van verduurzaming van de elektriciteitsproductie met name via groei van wind op zee en verduurzaming van de gebouwde omgeving met de woningcorporaties als startmotor, staan in de startblokken.

Wel bestaan er zorgen over de extra lasten voor mkb-ondernemers. De toegezegde mkb-impacttoets moet worden uitgevoerd naar de effecten van het Klimaatakkoord op verschillende mkb-ondernemingen. Daarnaast is het behoud van de concurrentiepositie van de internationaal opererende energie-intensieve industrie en de agroketens belangrijk. Dit vraagt o.a. om een verstandige vormgeving van de aangekondigde CO₂-heffing over vermijdbare uitstoot en het vorm en inhoud geven van het SER-voorstel van mondiale koplopersprogramma's voor de vijf industriële regio's.

Schuif Opslag Duurzame Energie

Het kabinet verschuift de lasten van huishoudens naar het bedrijfsleven door de verdeling van de Opslag Duurzame Energie (ODE) van 50/50 te wijzigen naar eenderde/tweederde ten gunste van huishoudens. Door de vormgeving van de ODE-schuif wordt het mkb met een relatief laag verbruik dat zich in de 1e en 2e schijf bevindt, zoveel mogelijk ontzien. Op basis van bedrijfsspecifieke casuïstiek maken wij ons hard om onevenredige lastenverzwaringen voor bedrijven in de 3e en 4e schijf zoveel mogelijk te voorkomen.

Verbreding regeling Stimulering Duurzame Energie (SDE++)

Conform het Regeerakkoord wordt de SDE+ vanaf 2020 verbreed naar de SDE++, zodat naast duurzame energie ook CO₂-reducerende technieken in aanmerking komen voor subsidie. Om ook mkb-bedrijven voldoende mee te kunnen laten dingen naar subsidies bepleiten wij speciale aandacht voor deze categorie.

Subsidieregeling Indirecte emissiekosten ETS

Conform de afspraken uit het Energieakkoord is het budget voor de subsidieregeling Indirecte emissiekosten ETS aan bedrijven voor indirecte CO₂-kosten ten gevolge van de elektriciteitsprijzen voor 2020 verhoogd naar €106 mln. VNO-NCW en MKB-Nederland bepleiten in het kader van het Klimaatakkoord voor een continuering van deze regeling vanaf 2021 om zo de concurrentiepositie van de energie-intensieve industrie te blijven beschermen.

Versnelde afbouw gaswinning Groningenveld

De gaswinning uit het Groningenveld daalt het komende gasjaar naar 11,8 mrd Nm³. Daarmee komt de winning onder het door Staatstoezicht op de Mijnen geadviseerde niveau van 12mrd Nm³. Hierdoor komt er komend jaar wel €400 mln minder aardgasbaten op de Rijksbegroting. Naar verwachting zal de gaswinning in Groningen vanaf medio 2022 op nul uitkomen. Dit is jaren eerder dan werd gedacht bij het kabinetsbesluit van 29 maart 2018 om de gaswinning te beëindigen. Diverse maatregelen maken de versnelde afbouw mogelijk, waaronder het beter benutten van de bestaande capaciteit van de stikstoffabrieken waarmee gas uit andere bronnen op Groningen-kwaliteit wordt gebracht.

Door de maatregelen is het wetsvoorstel van minister Wiebes van EZK, waarmee hij negen grootverbruikers wil verbieden vanaf 2022 Gronings gas te gebruiken, mogelijk onnodig geworden. Uit onderzoek blijkt dat dit nauwelijks effect zal hebben op het productieniveau. Bovendien is het volgens de gastransportnetbeheerder niet mogelijk om de industrie-ombouw eerder te realiseren, op één niet nader genoemd bedrijf na. De totale kosten van deze operatie worden geschat op €150 mln.

Stimulering woningmarkt

Tot 2025 moeten er 75.000 nieuwe woningen per jaar bijkomen. De afgelopen jaren lag de nieuwbouw gemiddeld rond de 54.000 per jaar. Om de toenemende schaarste op de woningmarkt tegen te gaan, heeft het kabinet enkele maatregelen gepresenteerd:

- Er komt er een woningbouwimpuls met maximaal €1 mrd aan subsidies om gemeenten te verleiden nieuwe nieuwbouwprojecten te starten, bijvoorbeeld voor het bouwrijp maken van grond.
- Woningcorporaties krijgen daarnaast in totaal voor €1 mrd korting op de verhuurdersheffing als ze nieuwbouw plegen (gemiddeld €100 mln per jaar). Ook komt er een vrijstelling in de verhuurderheffing voor de bouw van tijdelijke, flexibele woningen.
- Starters op de woningmarkt worden mogelijk vrijgesteld van de overdrachtsbelasting.
- Huisbazen en vastgoedbeleggers worden mogelijk juist meer belast bij de aankoop van woningen.

Door de recente uitspraak van de Raad van State over de beperking van stikstofuitstoot dreigen overigens vele projecten in de buurt van natuurgebieden stil te vallen. Dat vormt een nieuwe, grote bedreiging voor het woningaanbod.

Uitvoering Bouwagenda

Bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid werken via De Bouwagenda samen om de bouwsector te versterken, o.a. door het verduurzamen van woningen en een effectiever gebruik van grondstoffen. Hiervoor is noodzakelijk dat in het kader van het Klimaatakkoord de mogelijkheden voor gebouwgebonden financiering de komende periode verder worden uitgewerkt en tot concrete maatregelen leiden. Daarnaast zet De Bouwagenda – in nauwe samenwerking met woningcorporaties en het ministerie van BZK – sterk in op het verleiden en ontzorgen van particuliere woningeigenaren.

Nationale Omgevingsvisie

De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) moet aangeven hoe verschillende nationale belangen moeten worden afgewogen, zodat er voldoende ruimte is voor bedrijven. Op dit moment lijkt het NOVI eerder nog een bibliotheek van belangen die op zichzelf allemaal wel spelen, maar het is nodig dat het Rijk keuzes maakt en op een aantal onderdelen de regie neemt.

Omgevingswet

In het najaar behandelt het parlement de resterende wetgevingsproducten voor de stelselherziening omgevingsrecht. Kernboodschap is dat om zicht te houden op inwerkingtreding van de stelselherziening op 1/1/2021, voortvarende behandeling van de wetgevingsproducten nodig is. Eigenlijk moet zo ongeveer alles eind dit jaar behandeld zijn. Dat is vooral van belang bij de amvb's waar nog advisering van de Raad van State nodig is. 1 januari 2021 lijkt nog ver weg, maar het is in feite heel dichtbij. Ook de

uitvoeringspraktijk moet zich tijdig kunnen voorbereiden op de komst van het nieuwe stelsel en daar is stabiele wetgeving voor nodig.

Stikstof en PAS

Naar aanleiding van de uitspraak van de Raad van State over de PAS hebben de provincies begin juni afgesproken voorlopig geen vergunningen meer in behandeling te nemen en bepaalde projecten zelfs stil te leggen. Dit leidt ertoe dat veel ondernemers in de problemen komen doordat zij geen vergunning krijgen. Bedrijven die willen bouwen of investeren kunnen daardoor niet verder. De economie kan daardoor stil gaan vallen met alle gevolgen van dien. Het adviescollege Stikstof onder voorzitterschap van de heer Remkes komt eind september met een advies voor de oplossing van de korte termijn problematiek. Een oplossing voor de middellange termijn wordt medio 2020 verwacht. In de begroting wordt hiernaar verwezen.

VNO-NCW en MKB-Nederland hebben in een 10 puntenplan oplossingen aangedragen om Nederland per direct van het verstikkende stikstofslot af te halen. Aangedrongen wordt om per direct de vergunningverlening weer op gang te brengen en meer projecten te definiëren als projecten van groot openbaar belang. Voor de lange termijn is een herijking van het Nederlands natuurbeleid nodig, inclusief een discussie over de verdere terugdringing van de depositie van stikstof.

Circulaire economie

Het grondstoffenakkoord uit 2017 heeft ertoe geleid dat veel bedrijven met een strategie en bedrijfsvoering met circulaire economie aan de slag zijn. Het kabinet heeft recentelijk €80 mln ingezet voor het bevorderen en faciliteren van de circulaire economie. Voor de 5 transitieagenda's is voor 2020 8 miljoen uitgetrokken.

De circulaire economie levert een bijdrage aan de groei van de economie door te streven naar waardebehoud van materialen in de keten. Dit maakt Nederland minder afhankelijk van de import van grondstoffen. Daarnaast is sprake van minder CO₂-uitstoot. Belangrijk voor het verdienmodel is dat bedrijven de vermeden CO₂ uitstoot kunnen meerekenen (de zogenaamde scope 3 discussie in het klimaatakkoord).

Vanwege de haar centrale ligging en uitstekende logistiek heeft Nederland de potentie om de grondstoffenrotonde van de Europa te worden. Het komende jaar moet Nederland een start maken met chemische recycling. Het bedrijfsleven overlegt met het ministerie van I&W en EZK wat nodig is om investeringen hiervoor in Nederland los te krijgen.

Infrastructuur

Het kabinet stelt ruim € 2,6 miljard uit het Infrastructuurfonds apart om het onderhoud aan de wegen, het spoor en de waterwegen zeker te stellen. Wij vinden het van belang dat er voldoende middelen beschikbaar komen voor het achterstallig onderhoud aan de infrastructuur. In 2018 liep dat op tot € 873 miljoen voor hoofdwegen, hoofdvaarwegen en het hoofdwatersysteem. Wij zijn van mening dat dit niet ten koste mag gaan van investeringen in nieuwe infrastructurele projecten.

Specifiek voor het auto- en goederenverkeer over de weg wordt komend jaar bijna € 3 miljard geïnvesteerd in de aanleg en beheer en onderhoud van wegen. Aan huidige wegverbredingen wordt ook volop doorgewerkt. Ook wordt € 100 miljoen gereserveerd voor maatregelen om files op korte termijn tegen te gaan.

Ten aanzien van de spoorwegen wordt € 2,6 miljard vrijgemaakt voor aanpassingen op en rond het spoor. In het bijzonder investeert het kabinet in het nieuwe spoorbeveiligingssysteem ERTMS, waarmee treinen veilig dichterbij elkaar kunnen rijden en de spoorinfrastructuur nog beter. Aan de Nederlandse vaarwegen wordt € 100 miljoen uit het Infrastructuurfonds besteed ter voorkoming van oponthoud op vaarwegen.

Wij vinden dat het meerjarenprogramma infrastructuur, ruimte en transport (MIRT) onvoldoende ruimte biedt voor de integrale aanpak die nodig is om Nederland bereikbaar te houden. Tot 2040 moet er minstens € 55 miljard extra in de transitie naar een duurzamer en efficiënter mobiliteitssysteem worden geïnvesteerd, voornamelijk in wegen, het spoor, fietspaden en hubs.

Verkeersveiligheid

Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat zal onderzoeken instellen naar welke rotondes en kruispunten het hoogste ongevalsrisico vormen. Ook komen er tijdelijke verkeersexperts die gemeenten en provincies kunnen ondersteunen bij het in kaart brengen en aanpakken van de belangrijkste risico's. Ten slotte moet een speciale 'taskforce verkeersveiligheidsdata' wegbeheerders voorzien van data en informatie over onveilige situaties om die vervolgens aan te pakken.

Wij zullen blijven stimuleren dat de verkeersveiligheid wordt verbeterd. Dit geldt voor de veiligheid van infrastructuur, voertuigen en het gedrag van weggebruikers. Het is van belang dat het kabinet erop inzet dat het aantal doden, gewonden en schadegevallen wordt teruggedrongen.

Het is niet alleen aan de overheid om de verantwoordelijkheid te nemen de verkeersveiligheid te verbeteren. Ook werkgevers spelen daarin een

belangrijke rol. Aan initiatieven zoals de campagne 'MONO, ongestoord onderweg' en het Verkeersveiligheidsdiner, georganiseerd door de ANWB, geven wij daarom volledig onze steun.

Luchtvaart

Het kabinet zet erop in dat Schiphol na 2020 in kleine stapjes kan gaan groeien, maar die groei is niet gegarandeerd. Alleen na aantoonbare vermindering van de hinder voor omwonenden, krijgt Schiphol wat extra ruimte. In de komende maanden wordt de aanpak verder uitgewerkt met de omgeving en de sector.

Eind 2019 ontvangt de Tweede Kamer de ontwerp-Luchtvaartnota voor de ontwikkeling van de luchtvaart en de luchthavens in Nederland tot 2050. In 2020 worden de plannen definitief vastgesteld. In de zomer van 2020 neemt het kabinet een besluit over de concept-voorkeursvariant voor een nieuwe indeling van het luchtruim.

Wij vinden het van belang dat nu en in de toekomst de luchtvaartsector in Nederland zich kan blijven onderscheiden. Daarvoor is een hoogwaardig aanbod aan vluchten nodig om hubconnectiviteit te behouden. Ook dienen verschillende partners samen de nodige investeringen te kunnen maken om kwalitatief hoogstaande en betrouwbare diensten te kunnen blijven leveren.

Digitalisering

Nieuwe digitale strategie kabinet in werking

Het kabinet heeft in de zomer van 2019 een update van de Digitale Kabinetsstrategie (incl. AI en data) gepubliceerd. De platformeconomie behoeft daarentegen nog meer aandacht. De regering heeft wel oog voor de mededingingsaspecten, maar mist een bredere strategie om platformen als verdienvermogen van morgen verantwoord uit te bouwen en het geopolitieke aspect t.o.v. de grote investeringen die de VS en China op deze gebieden maken.

Wij pleiten voor een strategie op vier pijlers: (door)groei van Nederlandse platformen door in specifieke sectoren data veel beter beschikbaar te maken; herijken van relevante spelregels en toezicht voor een gelijk speelveld; betere maatschappelijke inbedding van platformen door eigen verantwoordelijkheid van platformen; een meer strategische analyse over de waarde en inzet van platformen mondiaal, Europees en in Nederland.

Daarnaast heeft het Kabinet inmiddels de contouren van de aankomende (5G) frequentieveilingen geschetst. De veilingen moeten niet gericht zijn op maximalisatie van opbrengst gezien de enorme innovatieve potentie van sneller internet.

Strategisch Actieplan AI

Het kabinet komt in het najaar met het Strategisch Actieplan AI. Onder voorzitterschap van VNO-NCW heeft de Taskforce AI hiervoor een position paper 'Algoritmen die werken voor iedereen' gepresenteerd: Nederland moet via publiek-private samenwerking sterk extra investeren in kunstmatige intelligentie, omdat het van grote invloed is op toekomstig verdienvermogen, onze welvaart en het de potentie heeft bij te dragen aan het oplossen van maatschappelijke uitdagingen.

Om deze reden richten VNO-NCW, MKB-Nederland, VSNU, EZK, TNO, en Topteam Dutch Digital Delta de *Nederlandse AI Coalitie* op (NL AIC). De NL AIC moet gaan functioneren als dé katalysator van AI-toepassingen in ons land. De ambitie is om de Nederlandse AI Coalitie in oktober te presenteren gezamenlijk met het Strategisch Actieplan van de overheid.

Digitalisering MKB (onderdeel van MKB Actieplan EZK)

Met EZK starten we - in het kader van het programma "Versnelling digitalisering mkb" - samen met brancheverenigingen een kennis- en activeringsprogramma digitalisering.

Privacy

De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) is inmiddels meer dan een jaar van kracht. Minister Dekker heeft problemen die ondernemers in hun dagelijkse praktijk met de privacywet ervaren geïnventariseerd en zal – samen met andere vakdepartementen – op korte termijn met oplossingen moeten komen. Te denken valt aan -het kunnen uitvoeren van Alcohol-, Drugs- en Medicijntesten op werkplaatsen waar het onder invloed zijn grote impact kan hebben op collega's, omgeving of openbare orde. Ook moeten er oplossingen komen voor de onwerkbaar strenge eisen die de Autoriteit Persoonsgegevens stelt aan verwerking van werknemersgegevens bij re-integratie. Voor de evaluatie van de Europese Verordening AVG in 2020 voorzien we het departement van input.

Veiligheid en Defensie

Criminaliteit

Het afgelopen jaar is duidelijk geworden dat de georganiseerde criminaliteit die zich toelegt op drugsproductie en -export en mensenhandel meer schade toebrengt aan burgers, ondernemers en overheden dan gedacht. Het ministerie van JenV geeft in de tekst aan dat de aanpak van ondermijning in 2020 wordt versterkt met een breed pakket van preventieve en repressieve maatregelen (€100 mln incidenteel en €10 structureel). Dit is echter al verdeeld en dit jaar staat slechts €10mln op de begroting, hetgeen onvoldoende is voor de noodzakelijke brede aanpak. Zowel veel brancheorganisaties en lokale ondernemersverenigingen als publieke partijen als politie, douane, belasting hebben grote behoefte aan informatie om ondermijning en fraude tegen te gaan.

De Politie

De afgelopen jaren is de Politie intensief gereorganiseerd. VNO-NCW en MKB-Nederland vinden het belangrijk dat het kabinet werk blijft maken van de operationele politiecapaciteit. Daarbij vragen zij speciale aandacht voor inzet tegen maatschappij-ontwrichtende en economische delicten. Het is belangrijk dat de Politie samen met veiligheidsindustrie blijft zoeken naar innovaties en nieuwe mogelijkheden t.b.v. het takenpakket van de politie. De Politie dient hiervoor ook voldoende capaciteiten en financiële middelen beschikbaar te hebben.

Economische veiligheid

De focus bij de aanpak van dreigingen door statelijke actoren ligt onder meer op economische veiligheid. Een investeringstoets wordt uitgewerkt, die als «instrument of last resort» kan dienen tegen nationale veiligheidsrisico's bij overnames en investeringen. In de uitwerking wordt ook gekeken naar overkoepelende «parapluwetgeving» waar bestaande en toekomstige sectorale wetgeving goed op aansluit. Daarnaast wordt bezien hoe de risico's bij inkoop en aanbesteding bij de overheid en binnen de vitale infrastructuur beter beheerst kunnen worden. Er wordt proactief en in samenwerking met de sector ingezet op beperking van ongewenste technologieoverdracht door het verscherpen van toezicht op academisch onderzoek en onderwijs voor studenten en onderzoekers uit risicolanden.

Cybersecurity

Vanwege de toenemende digitale dreiging zet het kabinet in op vergroting van de digitale weerbaarheid door het bewustzijn van de risico's te

verbeteren, versterking van het toezicht, samenwerking met het bedrijfsleven om de weerbaarheid te verhogen, meer regie op digitale weerbaarheidsmaatregelen door vitale aanbieders en een Landelijk Dekkend Stelsel van cybersecurity samenwerkingsverbanden (LDS). Door J&V wordt sinds 2019 € 4 mln oplopend tot € 6 mln per jaar structureel ingezet voor concrete maatregelen door de inzet van extra personeel op het terrein van inzicht bieden en duiden, expertise inbrengen, respons geven op dreigingen en incidenten, informatiebroker en advies geven. In 2020 wordt o.a. de waakdienst omgevormd tot een integraal fusion center. Ook wordt de onderzoeks- en responscapaciteit uitgebreid.

Het kabinet zet in op voorlichting om burgers en bedrijven bewust te maken van het belang van digitale veiligheid en bijpassend handelingsperspectief te bieden. Ook worden middelen ingezet om een bijdrage te leveren aan het versterken van community building binnen de cybersecuritysector.

Naast de activiteiten van het Digital Trust Center wordt subsidie verstrekt aan groepen van bedrijven in niet-vitale sectoren die op cybersecurity-terrein willen samenwerken. De uitvoering van de regeling ligt bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

VNO-NCW en MKB Nederland ondersteunen de aandacht voor cybersecurity. Het staat hoog op de agenda van de vitale sectoren. De aanpak die bedrijven voorstaan is risico-gebaseerd. Hiervoor is goede informatiedeling over cyberdreigingen noodzakelijk. Daarnaast is het van belang om regelmatig te oefenen.

Crisisbeheersing

In 2020 wordt de evaluatie van de Wet veiligheidsregio's afgerond. Samen met de betrokken publieke en private veiligheidspartners wordt gewerkt aan een betere effectiviteit van en voorbereiding op de crisisaanpak. Dit gebeurt o.a. door het actualiseren, aanpassen en het beoefenen van de plannen, onder meer voor ICT-incidenten.

Defensie-Industrie Strategie

Met de Defensie-Industrie Strategie (DIS) van 2018 heeft het kabinet een stap gezet naar het versterken van onze veiligheidsindustrie. VNO-NCW, MKB-Nederland en de Nederlandse Industrie voor Defensie en Veiligheid (NIDV) onderstrepen het belang om een goede uitwerking te geven aan deze strategie door de industrie actief bij de uitwerking te betrekken. Daarnaast heeft het kabinet met het Missiegedreven Topsectoren- en Innovatiebeleid enkele missies op het gebied van veiligheid omschreven. Dit is belangrijk voor de internationale positie van de Nederlandse veiligheidsindustrie, evenals dat het kabinet werk blijft maken van het

gelijktrekken van het Europese speelveld, ook wat exportvergunningen voor militair materieel en technologie betreft. Daarnaast is het nodig dat de overheid, in overeenstemming met de DIS 2018, ook generieke handelsbevorderende instrumenten beschikbaar stelt ter versterking van de sector.

Defensie

Na decennia van ingrijpende bezuinigingen is er weer enige financiële ruimte voor Defensie en is er een begin gemaakt met investeren en innoveren in de Nederlandse krijgsmacht in een intensieve samenwerking met de Nederlandse industrie. De toename van het defensiebudget t.o.v. 2019 met ½ miljard euro biedt hiertoe te ruimte. De invoering van een defensiematerieelbegrotingsfonds wordt verwelkomd. Aan de initiatieven voor een duurzame krijgsmacht wil de veiligheidsindustrie een extra impuls geven.

Adaptieve krijgsmacht

VNO-NCW en MKB-Nederland ondersteunen de ambitie van de Adaptieve Krijgsmacht, waarin ook defensie zich snel zal moeten blijven aanpassen aan de veranderende omgeving. Via het Platform Defensie en Bedrijfsleven wordt er actief samen naar oplossingen gezocht waarbij Defensie en het Nederlandse bedrijfsleven elkaar kunnen versterken via nieuwe constructies. Komend jaar zal aan nieuwe samenwerkingsverbanden, zoals het Ecosysteem Logistiek en het Ecosysteem Maritieme Capaciteit, worden gewerkt met het doel langdurige strategische samenwerking op het gebied van materieel en personeel te realiseren. Defensie zal hiervoor echter wel voortgang moeten maken bij het creëren van flexibele arbeidsvormen voor militair personeel. De huidige aanstellingseisen moeten aantrekkelijk worden gemaakt voor mannen en vrouwen die ook op latere leeftijd een baan bij Defensie ambiëren.

Internationale en Europese Defensiesamenwerking

Een impuls voor de Europese Defensiesamenwerking zijn de Permanente Gestructureerde Samenwerking (PESCO) en het Europees Defensie Fonds (EDF). Voor de Nederlandse industrie en overheid liggen hier grote kansen. VNO-NCW en MKB-Nederland vinden het positief dat het kabinet hierop samen met de veiligheidsindustrie gestructureerd wil inzetten. De inzet van het kabinet om internationale samenwerking op Defensiegebied te intensiveren, kan tot verdere internationalisering van de krijgsmacht en defensie-industrie leiden.

Omdat de effecten van het EDF niet voor het einde van het volgende decennium merkbaar worden, is het van belang dat NL binnen de geldende regels haar industrieel participatiebeleid bij toepassing van art. 346 Verdrag

inzake de Werking van de Europese Unie zo veel mogelijk blijft toepassen. VNO-NCW en MKB-Nederland merken op dat als dit niet gebeurt, de kans groot is dat de veiligheidsindustrie verder zal verschuiven naar landen met een staatsgesteunde sector.

Brexit en internationaal zakendoen

Brexit

Op 31 oktober aanstaande moeten de EU en het VK besloten hebben hoe zij verder gaan met de Brexit. Vooralsnog kunnen wij onze leden alleen adviseren dat zij zich op alles moeten voorbereiden, ook op het *worst-case* scenario van een no deal.

Wij vinden dat de Nederlandse overheid en de Europese Commissie er alles aan moeten doen om schade die voorkomen kan worden bij Brexit ook daadwerkelijk te voorkomen. Daar moet budget voor zijn.

Publiek-private handelsbevordering

Ook in 2020 is €10mln beschikbaar voor publiek-private handelsbevordering, deels voor de activiteiten van het door VNO-NCW en MKB-Nederland met partners opgerichte NL in Business. NL in Business richt zich op het exporterende MKB. Dat gebeurt met informatie en digitalisering, betere voorbereiding en follow up van handelsmissies zodat meer 'leads' leiden tot contracten, versterking van MKB-ondersteuning in het buitenland, ondersteuning van topsectoren en inzet van private expertise in de Werkplaats. Kijk voor meer informatie op www.nlinbusiness.com.

Ook komt er zoals aangekondigd naast Invest-NL een separate instelling voor internationale financieringsactiviteiten. Met de komst van deze instelling komt er €800 mln extra kapitaal beschikbaar voor internationale activiteiten. Deze instelling betreft een samenwerkingsverband met ontwikkelingsbank FMO.

Vrouwelijk ondernemerschap en internationaal ondernemen

VNO-NCW en MKB-Nederland willen meer economische missies gaan organiseren voor vrouwelijke ondernemers. Ook zou onderzocht moeten worden welke (specifieke) blokkades bij internationaal ondernemen vrouwelijke ondernemers tegen komen. Het kabinet kondigt de oprichting van een Dutch Female Entrepreneurship Academy aan, waarmee verdere samenwerking kan worden gezocht.

Exportfinanciering

Het Kabinet is bezig om een vergroening van de exportkredietverzekering vorm te geven. Wij Nederlandse bedrijven ondervinden sterke concurrentie van staatsgesteunde bedrijven. Zonder een concurrerende ondersteuning zal een vergroening lastig van de grond komen. We verwelkomen daarom

het Climate Investor One (CIO) fonds waarin € 850 mln, dat beschikbaar is voor investeringen in duurzame energie in ontwikkelingslanden.

Internationaal Maatschappelijk Verantwoordelijk Ondernemen (IMVO)

Komend begrotingsjaar start het ministerie met de evaluatie van de IMVO-convenanten. Op basis daarvan, wordt - conform het regeerakkoord - besloten of er wel of geen (extra) IMVO-wetgeving komt. Ook wordt invulling gegeven aan de door het parlement aangenomen Wet zorgplicht kinderarbeid, door het opstellen van een Algemene Maatregel van Bestuur waarin onder meer de grootte wordt bepaald van bedrijven die onder deze wet gaan vallen. Inwerkingtreding van de wet is voorzien voor 1 januari 2022.

Sustainable Development Goals (SDGs)

Om deze 'werelddoelen' van de Verenigde Naties naar een hoger plan te tillen, komt er een Innovatiefonds voor innovatieve oplossingen voor de SDG's. Dit fonds ondersteunt met € 5 mln per jaar zowel Nederlands als lokaal bedrijfsleven bij het ontwikkelen van innovaties gericht op ontwikkelings-uitdagingen. De SDG Partnerschappenfaciliteit (SDGP) ondersteunt met blended finance bedrijven, kennisinstellingen, NGO's en overheden die samen werken aan de SDG's in ontwikkelingslanden. De SDGP-regeling beoogt minimaal € 70 mln aan private investeringen te genereren.

Handels- en investeringsverdragen

Dit begrotingsjaar zal het parlement de ratificatie behandelen van het CETA-verdrag. Het verdrag levert ondernemers fors lagere importtarieven op en bescherming bij investeringen. Ook het nieuwe MERCOSUR-verdrag van de EU met Brazilië, Argentinië, Paraguay en Uruguay zal in het parlement worden besproken. Dit verdrag levert € 4 mrd aan lagere importheffingen op voor ondernemers in Europa. Het kabinet zal aan de hand van de nieuwe modeltekst voor investeringsakkoorden de onderhandelingen openen met enkele landen voor een dergelijk, nieuw akkoord.

Toerisme

Voor het toerisme is € 9 mln beschikbaar (subsidie aan NBTC Holland marketing voor ontwikkeling en marketing van bestemming Nederland). Een extra investering is nodig waarmee het Rijk kan bijdragen aan bijvoorbeeld regionale toeristische strategieën die verdere gebalanceerde ontwikkeling van de toeristische sector mogelijk maakt.

Colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van VNO-NCW en de Koninklijke Vereniging MKB-Nederland. Postbus 93002 2509 AA Den Haag T. 070 - 349 03 49 (VNO-NCW) T. 070 - 349 09 09 (MKB-Nederland)

www.vno-ncw.nl

www.mkb.nl

Deze nieuwsbrief is met zorg samengesteld. Er kan echter geen enkele aansprakelijkheid worden aanvaard voor eventuele onjuistheden of onvolkomenheden. Vermenigvuldigen van (delen van) deze uitgave is toegestaan, mits met bronvermelding.

17 september 2019

